

LBRIS

We know
books

VILÁGJÁRÓ

ERDÉLYIEK

ÖTMILLIÓ LÉPÉS ERDÉLYTŐL LADAKIG

PENGŐ ZOLTÁN

tortoma
KÖNYVKIADÓ

Barót, 2021

A könyv megjelenését támogatta:

Pengő Zoltán útját támogatta:

Progress Alapítvány

prga

Szerkesztette: Kun-Gazda Gergely

Korrektúra: Gergely Erika

Tördelés: Lukács László

Borítóterv: Vasiliu Anna

Minden jog fenntartva. A jogtulajdonos engedélye nélkül a könyv sem egészben, sem részletekben nem sokszorosítható vagy közölhető, semmilyen formában és értelemben.

© Fotók és szöveg: Pengő Zoltán, 2021

© Tortoma Könyvkiadó, 2021

Tortoma Könyvkiadó, Barót

Alapítva 2006-ban

www.tortoma.ro, www.tortoma.hu

Tel.: 004 0745 163 415, 004 0367 109 167

e-mail: tortomakiado@gmail.com

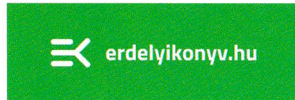
Felelős kiadó: Demeter László, a kiadó igazgatója

A Tortoma Kiadó és Könyvkereskedés webáruhúza:

www.erdelyikonyv.hu

Minden könyv Erdélyről!

Minden könyv Erdélyből!

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PENGŐ, ZOLTÁN

Ötmillió lépés Erdélytől Ladakig / Pengő Zoltán. - Baraolt :

Tortoma, 2021

ISBN 978-606-9716-10-6

821.511.141

TARTALOM

Előszó	7
Az a bizonyos könyv	9
Sem küldetéstudat, sem a nemzet boldogítása	10
Pénz, pénz és pénz	13
Edzés? Nuku!	15
Start kettesben, Nagyenyetről	17
Búcsú egy baráttól és egy szemüvegtől	19
Kamionterror Erdély határán	21
Éjszaka a csatatéren	23
Irány a tenger!	26
Törökország, egy szerelem kezdete	29
Ankarai intermezzo	35
Török szürke farkas és hindu horogkereszt	41
Diadalmenetben Anatólián át	43
Gyaloglás és cipelés, a gerincserv gyógyírja	48
Bekukkantok a kurd gerillák fészékébe	51
Pengőből Romana letterem	57
Igen a konyhára, nem a háámra	61
Az Ararát lábánál	66
Nem vagyok én analfabéta!	71
Személyi kultusz ajatollahokkal	74
Szürke ország, fekete emberek	76
Hajrá, Traktor!	81
Újjászületés a napforduló éjszakáján	84
Teheráni karácsony, karácsonyfával	89
Lennek fa Iránban	92
Donald Trump bekavar	94
Iránról jót vagy semmit?	101
A kultúra nincs a génekbe írva	104
Delhi, a szmogba burkolózott város	106
India, Bárát, Hindusztán	108
A szemét birodalma	108
Imígyen szólott Krisna	111
Szikhek földjén	114
A modern Bábel	119
Egy éjszaka a spirituális Disneylandben	121
Kígyalogoltam az internet világából	125
Amikor hülyének néznek, avagy turizmus kasmíri módra	130

A gyaloglás dicsérete	141
Közel az éghez, a buddhák földjén	143
Menekülök a koronavírus elől, dardzsilingi kitérővel	150
Otthon, édes otthon	159
Kutyák országa, macskák birodalma	162
A magyar bódhiszattva	163
Magyarország Németországban van?	164
Az iszlám arcai	168
Atatürk és Gandhi, két nemzet atyja	173
Brassait csodáltam, mégis Forrest Gump lettem	176
Félelmekről és egyéb rémekről	177
A hitetlen keresztény	184
Első és utolsó	185
Utószó helyett	186
Köszönetnyilvánítás	188
Jegyzetek	189

ELŐSZÓ

2019 szeptemberében fogtam magam, és elindultam, hogy egy Kőrösi Csoma Sándor által ihletett utazás során megpróbáljak elgyalogolni az erdélyi Nagyenyedről a ladaki Zanglába. 52 éves voltam akkor, foglalkozásomat tekintve cégvezető, identitásomat illetően újságíró, nem valami nagy sportember, de nem is az a típus, aki legszívesebben a WC-re is autóval menne. Ez utóbbi már csak azért sem, mert sem gépkocsim, sem jogosítványom nincs. Öt országon át, 5,1 millió lépéssel 4062 kilométert tettem meg. Nem pont úgy alakult a nagy gyaloglás, ahogy elképzeltem, az élet több alkalommal közbeszólt, kénytelen voltam ismételtelen újratervezni. Zanglába nem jutottam el, ellenben Dardzsilingbe igen, bár az nem is szerepelt az eredeti útitervben. Ez a könyv ennek a rendhagyó, hat és fél hónapos utazásnak a története. Műfaját tekintve útinapló, nem pedig útikalauz. Irrelevantnek és érdektelennek találtam volna, ha az útba ejtett műemlékekről, idegenforgalmi objektumokról közlök adatokat és tudnivalókat, sokan megtették ezt már előttem, ráadásul elég reménytelen vállalkozás a Google-vel és a Wikipédiával versenyre kelni. Utam nem is turisztikai célú volt, az útvonal megválasztásánál nem tartottam szem előtt kulturális vagy természeti látványosságokat. Utazó voltam, inkább vándor, mint turista. Az élményeimről írtam, remélve, hogy az érdekesebb lesz, elvégre senki sem látta még az én szememmel Törökországot, Iránt és Indiát. Úgy vélem, az őszinteség fontosabb, mint az udvariasság, ezért kendőzetlenül, a politikai korrektség dogmájához magamat nem tartva mondtam véleményt mindarról, amit láttam, megéltam, azt írtam le, amit gondolok. Bár tettem tényszerű megállapításokat is, útinaplóm messzemenően szubjektív. Értéktételeket is megfogalmaztam a látottak kapcsán, nem tévesztve szem elől, hogy azok nem bírnak objektív értékkel, saját világlátásomat, értékrendemet tükrözik. Újságíróként azt vallom, ha egy cikk igazán jó, akkor szinte törvényszerű, hogy valaki megharagudjon érte. Gondolom, hogy ez a könyvekre is igaz, ugyanakkor remélem, hogy a nagy többségnek örömet szerez majd, nem bosszúságot.

2020. május 14., Kolozsvár

Valószínűleg egy könyvvel kezdődött. A borítója piros-fekete-lehár volt, a Móra Ferenc Könyvkiadó *Így élt* sorozatában jelent meg 1977-ben. Nem emlékszem, mikor és milyen alkalmából kaptam, az is lehet, hogy nem ajándékként került fel a családi könyvespolcra. 11-12 éves lehettem, amikor olvastam. Hogyan hatott rám, nem tudom felidézni, azonban tény, hogy jó néhány sora, illusztrációja beleégett az agyamba, a retinámba. Amikor kb. negyedszázaddal később, 1994-ben először jártam Indiában, s az első reggelen kinéztem a szállásom ablakán, ahová késő éjszaka érkeztem, azonnal felismertem az oléim táruoló látványt: a Kutub Minár¹ minaretet² láttam, melyet egy 19. századi, a könyvben szereplő metszetről ismertem. „Sajnovics³ jármától óvjuk nemzetünket, ki Lappóniából⁴ hurcolja nyelvünket.” Meg sem kell erőltetnem az agyamat, úgy emlékszem a magyar nyelv hun-török rokonságát hirdetőik által valamikor az 1770-es években taragott versikére, mintha tegnap olvastam volna, nem pedig több mint négy évtizede, szintén a Kőrösi-életrajzban. Nem hiszem, hogy akkoriban arról ábrándoztam volna, vándorbotot fogok a kezembe, s napkeletnek veszem az útirányt, legalábbis nincs ilyen emlékem. Aztán jött a zaklatott serdülőkor, a 80-as évek, amikor az AC/DC⁵, Alan Ginsberg⁶, a The Doors⁷, François Villon⁸, a Hobo Blues Band⁹ és az EDDA Művek¹⁰ izgatta a fantáziámat, később pedig Buddha,¹ Milarepa¹² és más keleti misztikusok uralták a szellemi horizontomat. Már a 30-as éveimben jártam, amikor első alkalommal fogalmazódott meg bennem a konkrét vágy, hogy jó lenne Kőrösi nyomában mekivágni a nagyvilágnak, gyalogszerrel elindulni Tibet felé. Képtelen vagyok felidézni, hogy mi volt az a külső történés, mely kiváltotta, talán éppen Csoma könyvét, a *Buddha élete és tanításait* olvastam. Akkor ez egy ábránd volt csupán, fel sem merült, hogy útra keljek. Az ezredfordulóhoz közeledve ötlött ez fel bennem, elég zűrzavaros időszakban, amikor nem csupán a vállalkozáshoz szükséges pénznek voltam híján, de a bátorság is hibádzott. Nagyvárado dolgoztam akkoriban újságíróként, élveztem az életet, azon belül a munkámat is. Nem rágódtam rajta sokat, más ábrándokhoz hasonlóan lesüllyedt ez is a tudattalan homályos mélységeibe.

Aztán 2018 kora őszén, egyszer csak újra előbukkant, előzmények nélkül, hívatlanul. Akkor már közel kilencedik éve egy osztrák tulajdonban levő piackutató cég igazgatója voltam, mellékállásban pedig főleg gazdasági témájú cikkeket írtam egy erdélyi hírportálnak, legalább annyira az élvezet, mint a pénz kedvéért. Délután volt, Csetri

Elek¹³ Kőrösi-életrajzát lapozgattam, amikor megakadt a szemem egy évszámon: 1819. Abban az évben indult el Kőrösi Nagyenyedről az őshaza felkutatására. Azonnal eszembe jutott, amiről egyszer, vagy húsz évvel korábban álmództam, s rögtön tudtam, teljes bizonyossággal, hogy eljött az idő, amikor az ábrándot tette lehet váltani. Lehet, hogy nehezen hihető, hatásvadász kitalációnak tűnik, de a döntést egy pillanat alatt hoztam meg: kétszáz évvel Kőrösi után, elindulok az Ő nyomdokain.

Elképzelhető, hogy nem Zanglát céloztam volna meg, ha negyvenegynéhány évvel korábban nem az a bizonyos életrajz kerül a kezembe, hanem egy Stein Aurél¹⁴, Baktay Ervin¹⁵, Vámbéry Ármin¹⁶ vagy Teleki Sámuel¹⁷ utazásairól szóló könyv. Az is lehet, hogy ezen jeles férfiak kalandjai nem gyűjtötták volna fel a képzeletemet, mint ahogy nem tette Germanus Gyula¹⁸ és Bíró Lajos¹⁹ sem. Mindkettőjük útleírásait gyerekkoromban olvastam, tetszetek is, mégsem vágytam soha az Arab-félsziget homokbuckái közé vagy Pápua Új-Guinea dzsungeléibe.

SEM KÜLDETÉSTUDAT, SEM A NEMZET BOLDOGÍTÁSA

Utam során és azt követően is jó néhányan faggattak a motivációmról, újságíró-kollégák és érdeklődők egyaránt, s még többen voltak azok, akik erőt, kitartást, jó egészséget és égi pártfogást kívántak ahhoz, hogy teljesítsem a küldetésemet. Olyanok is akadtak, akik kifejezték tiszteletüket, amiért a magyarságért ilyen fáradságos útra vállalkozom, ekkora áldozatot hozok. Amikor indokoltnak éreztem, mindig megpróbáltam őszintén beszélni a bennem munkáló mozgató erőkről, már amennyire tudatában vagyok ezeknek, de sokszor volt olyan benyomásom, hogy nem tudom megértetni magam. Mivel fontosnak tartom a motiváció kérdését, ismét nekiveselkedem, minden eddiginél alaposabban járom körül a témát.

Irtózom a nagy szavaktól, az elcsépelet szónoki fordulatoktól, azonnal gyanakvóvá válok, amint arról hallok valakit áradozni, hogy a magyarságért, a nemzetért szeretne tenni. Jobban kedvelem azokat, akik csak cselekszenek, s rábízák a nemzetre, esetleg egy szűkebb közösségre, hogy eldöntse, mi szolgálja az érdekét s mi nem, arról nem is beszélve, mekkora képtelenség azt feltételezni, hogy létezhetne olyan tett, történés, mely egy többmilliós közösség egészét boldogíthatná. Felelősségem teljes tudatában kijelentem, meg sem fordult a fejemben, hogy utazásommal úgymond a nemzetet szolgáljam,

lőleg, mivel nem tudom elképzelni, mi szüksége lenne az egyetemes, vagy akár az erdélyi magyarságnak arra, hogy Pengő Zoltán több ezer kilométert gyalogoljon. Megkockáztatom, hogy semmi. Azt sem éreztem, hogy küldetést teljesítenék. A küldetéstudat, az elhivatottság számomra ismeretlen érzések, szkeptikus, szemlélődő alkatomból fakadóan nem hevítenek ilyen fennkölt érzületek. Ha valakit arról hallok papolni, hogy magasztos, a sors vagy valami más, felső erő által ruházott feladata van, küldetést teljesít, megkísért a gondolat, hogy valójában jóval prózaibb, önösebb cél motiválja. Természetesen nem vonom kétségbe, hogy létezik elhivatottság mint személyes élmény, belső bizonyosság, Kőrösi Csoma Sándor pedig a szememben a küldetéstudat hajtotta ritka emberek egyike volt, életútja a bizonyíték rá. Én azonban nem vagyok Kőrösi, ami jól is van így.

Áldozatot sem hoztam, legalábbis az én értelmezésem szerint. Természetesen az életben mindennek ára van, ez alól az én utazásom sem volt kivétel. Ahhoz, hogy belevághassak a nagy kalandba, feltételeknek kellett összeállniuk, döntéseket kellett hoznom, viselnem azok következményeit. Az utazást eredetileg kilenc hónaposra terveztem, ami automatikusan a munkaviszonyom megszűnését vonta maga után. Azt, hogy felmondtam, egyáltalán nem áldozathozatalként éltem meg. Az általam vezetett piackutató cég szakterülete az áruházláncok áruszállításainak a monitorozása volt, a reklámújságok információiból online adatbázist építettünk, az ahhoz való hozzáférést, az abból kinyerhető adatokat adtuk el az ügyfeleknek. Amikor meghoztam a villámgyors döntést, hogy útra kelek, már jó ideje úgy éreztem, szakmailag zsákutcában vagyok, a világ legértelmetlenebb foglalatosságát űzöm. Kívülről a helyzetértékelésem indokolatlannak, közönséges nyavalygásnak tűnhetett, elvégre az átlagnál jobban kerestem, ráadásul nem is szakadtam meg a munkától. Bécsben a székely főnökeim nagy vonalakban elégedettek voltak velem, a cég, ha nem is produkált eget verő eredményeket, nyereséges volt, az ügyfelek pedig jellemzően nagyra értékelték a szolgáltatásainkat. Mindezek ellenére úgy éreztem, nincs haszontalanabb munka annál, mint naprakész elemzéseket készíteni arról, melyik közepkategóriás folyékony mosószer a legolcsóbb a piacon, illetve melyik áruházláncban érdemes leszállított áru dobozos sört vagy 100 grammos tejcsokoládét vásárolni. Így aztán sajnálkozás nélkül mondtam fel, s bár a főnököm biztosított róla, hogy a cégnél mindig nyitott ajtók fognak válni, jelenleg pedig, amikor ezeket a sorokat írom, munkanélküli vagyok, eszem ágában sincs azon a bizonyos ajtón zörgetni. Úgy érzem, az élet túl rövid ahhoz, hogy a negyedét a fogkrém kiskereskedelmi

árának a tanulmányozásával töltsem. Nem volt tehát áldozat, hogy felrúgtam a biztos egzisztenciát, sokkal inkább egy olyan lépés, amit már korábban meg kellett volna tennem. Hogy megtegyem, ahhoz a Kőrösi-bicentenárium kellett, nehéz ugyanis kilépni a kényelmes, langyos kilátástalanságból, fejest ugrani az ismeretlenbe.

Olyanok is voltak, többen, akik feltételezték, hogy rokon népek felkutatásának szándékával kelek útra, mint egykor Kőrösi. Ez már az Ő idejében is illuzórikus vállalkozás volt, napjainkban pedig egyenesen nevetségesnek minősülne. Érdekel, hogy honnan jöttünk, kik a nyelv-, illetve a genetikai rokonaink, de a szakemberekre bízom ennek eldöntését, megmosolyogtatónak találok, hogy nyugdíjas elektromérnökök és mérlegképes könyvelők, két könyv és három kétes hitelességű, a világhálón talált cikk elolvasása után a kinyilatkoztatás magabiztosságával foglalnak állást a magyar őstörténet és a nyelvrolonság témájában. Nekem a harcias hun ősök éppúgy megfelelnek, mint a halszagú, földhözragadt finnugor rokonság, nehezen érthető számomra, előbbieket sokan miért találják előkelőbbnek.

Motivációs erőként, az öncélú vágy mellett a tapasztalat utáni sóvárgás jöhet még szóba. Egyre inkább elegem lett abból, hogy időm tetemes részét egy irodában, a számítógép előtt töltsem. Steril dolognak tűnt, úgy éreztem, hogy az élet máshol, az iroda falain túl van. Az útra kelésemre vonatkozó döntést megelőző időszakban olvasmányaim közül különösen két újságíró kötete tett rám mély benyomást: az amerikai zsidó A. J. Jacobstól²⁰ az *Egy évem az Írás szerint* és a francia Sylvain Tesson²¹ naplószerű beszámolója azokról a hónapokról, melyeket magányosan töltött egy szibériai erdei kalyibában. Egyik sem a stílusával hódított meg, olvastam lényegesen jobban megírt könyveket. Ami megfogott, az a személyes és tapasztalati jellegük volt, ugyanis mindkét szerző elhagyta a komfortzónáját, felállt a számítógép elől, s képletesen kilépett az életbe, bár Jacobs esetében ez nem jelentett térbeli eltávolodást, csupán a megszokott keretek felrúgását. Ahelyett, hogy elolvasott volna tizenhét könyvet a Bibliáról, hogy írjon egy tizennyolcadikat, Jacobs megpróbált a Biblia irányelvei szerint élni. Ahelyett, hogy felfedező könyveit bújta volna, Tesson kiköltözött a tajgába. Mindketten a kalandos vállalkozásuk során szerzett tapasztalataikról írtak. Valami hasonlóra vágytam én is, bár akkor még az, hogy könyv formájába öntsem az élményeimet, nem merült fel bennem.

PÉNZ, PÉNZ ÉS PÉNZ

A háborúhoz három dolog kell: pénz, pénz és pénz – mondta Zrínyi Miklós²² nagy ellenlábasa, az Erdélyt is megjárt Raimondo Montecucoli²³ császári tábornok. Ez a megállapítás az utazásra is érvényes. Persze, az utazáshoz idő is szükségeltetik, de mivel felmondtam, ez utóbbinak bővében voltam. Pénz tekintetében távolról sem voltam annyira jól elerészve, habár Jakabos Ödönhöz²⁴ képest, aki állítólag öt dollárral a zsebében indult el Dardzsilingbe, krózusnak érezhettem magam. Két alapítvány támogatót, a tőlük kapott pénz azonban meg sem közelítette az általam készített előzetes költségvetésben szereplő összeget. A fennmaradó több ezer eurót a saját zsebemből tettem be az útikasszába. Körülbelül egy éven át spóroltam az útra. Senki által nem kényszerítve, kedvtelésből vállalkoztam az utazásra, természetesen tekintettem, hogy megfizessem az árát.

Ami indulásra sarkallt, az lényegében egy vágy volt, amit Kőrösi Csoma Sándor legendás utazása ihletett, vágy a kaland, a kihívás után. Bármiféle magasabb rendű indítatásról beszélni szintiszta belemagyarázás, mellébeszélés, önmagam fényezése volna. De belső mozgatóerőre, lelki üzemanyagként mi másra lenne szükség egy tett véghezviteléhez, bármilyen bonyolult és hosszan tartó is az, mint ami, hogy meg akarjuk tenni?

Azról is többen faggattak, mi (volt) a célom az utazással, mit akartam elérni. Bármennyire is próbáltam erre egy racionális választ találni, semmire sem jutottam. Minden észszerűnek tűnő magyarázat őszintétlen volna, most is úgy érzem, ahogyan kezdettől fogva: a cél maga az utazás volt, általa semmit nem akartam elérni. Tudom, hogy ez nagyon nincs összhangban a napjaink gondolkodásmódját uraló utilitarista szemlélettel, mely szerint csak olyasmire érdemes időt és energiát áldoznunk, amiből profitálhatunk, lehetőleg előre látható módon és mértékben. Nekem ez visszatartó és sivár, szerintem az életet többek között azok a tetteink teszik értékessé, melyeket önmagukért viszünk végbe, csak. Én is ezért keltem útra. Csak. Ugyanezt valamivel költőbben fogalmazta meg George Mallory²⁵ brit alpinista, amikor megkérdezték, miért akarja mindenáron megmászni a Csomolungmát. *Mert ott van* – szöjt a legendás, sokat idézett válasz. Mallory kirukkolhatott volna egy hazafias ömlengéssel, melyben utal forró patriotizmusára, aminek bizonyítékaként a Föld legmagasabb csúcsára tűzné ki a brit lobogót, hogy onnan hirdesse a birodalom dicsőségét. Nem tette, valószínűleg őszinte ember volt, a

brit szigeteken pedig nem lehetett jó piaca akkoriban a hazafiaskodó handabandázásnak.

Néhány héttel azután, hogy megszületett bennem az elhatározás, tervemmel kiálltam a nagy nyilvánosság elé, sajtótájékoztatót tartottam. Nem kenyerem önmagam reklámozása, otthonosabban érzem magam, ha én vagyok a kérdező, nem pedig engem kérdeznek, a sajtónyilvánosságot azonban két okból is fontosnak tartottam. Szükségem volt a nyilvánosságra, de nem azért, hogy az egóm hízzon a reflektorfényben. Nem vagyok vakmerő, rettenthetetlen és rendíthetetlen, megtörtént már, hogy fontos, az életemben nagy változást feltételező döntést hoztam, de az utolsó pillanatban visszatáncoltam, nem volt bátorságom meglépni azt, amit szerettem volna. Mindenáron el akartam kerülni, hogy ismétlje magát a történelem, ez alkalommal biztosra akartam menni. Azt gondoltam, egyfajta biztosíték lesz, ha világgá kürtölöm, mire készülök, elvégre kínos lenne, ha befuccsolnék, a neveltségességtől való félelem pedig kritikus helyzetben pluszmotivációt jelentene. Utólag úgy látom, nem volt szükségem erre a negatív ösztönző erőre. A másik ok, mely miatt hamar kiálltam a nyilvánosság elé, az volt, hogy szerettem volna az útiköltség tetemes részét szponzorizációból előteremteni, s reméltem, hogy a sajtóvisszhang segítségemre lesz. Nem lett, de ezt alapvetően magamnak köszönhetem. Egy piacutató cég igazgatójaként bejárásom volt jó pár, országos szinten tőkeerősnek számító vállalat döntéshozó köreibe. Hiába rendelkeztem azonban kapcsolati tőkével, hiányzott a lelkesedés, kényszeredetten fogtam hozzá a támogatók felhajtásához, hiányzott a meggyőződés, ami elengedhetetlen a másik fél meggyőzéséhez. Még csak azt sem mondhatom, hogy falakba ütköztem, hogy visszautasításokban volt részem, az igazság az, hogy felhagytam a pénzgyűjtéssel, nem volt bennem eltökéltség, hiányzott a motiváció. Bár most több pénz volna a számlámon, nem bánom, hogy egy árva vasat sem sajtoltam ki az üzleti világból, így szabadabbnak érezhettem magam, nem volt rajtam nyomás amiatt, hogy szponzorok elvárásainak kell megfelelek.

EDZÉS? NUKU!

Azt követően, hogy tervemmel a nagy nyilvánosság elé kirukoltam, sokan megkérdezték, milyen módon készülök fel, hogyan edzem testemet, lelkemet. Volt, aki ugratva arról érdeklődött, mikor kezdek el Kőrösi módjára a pusztta földön aludni. Gondolom, sokakat megleptem azzal a válasszal, hogy nem edzek, semmilyen speciális felkészülést nem végzek, sőt, nem speciálisat sem. Két fő ok volt, ami miatt így döntöttem. Egyrészt nem tudtam elképzelni, hogyan lehetne felkészülni egy több ezer kilométeres gyalogtúrára. Megfordult a fejemben, hogy próbára teszem magam, s elgyalogolok Kolozsvárról, ahol az utóbbi tíz évben éltem, szülővárosomba, Nagyváradra, de rövid időn belül le is tettem róla, alapvetően lustaságból. Természetesen volt erre egy logikus magyarázatom is, mégpedig, hogy egy 150 kilométeres táv teljesítése szinte nulla relevanciával bír egy több ezer kilométeres utat illetően, ugyanúgy, ahogy abból, hogy valaki jó idővel le tud futni 500 métert, nem következik, hogy képes lenne végigjársani egy Bajnokok Ligája iramú futballmérkőzést.

A másik ok, amiért nem kezdtem el edzeni, a saját elméletem volt, mely szerint napi harmincegynéhány kilométer megtétele, akár hosszú hónapokon át, normális erőfeszítés egy középkorú, egészséges ember számára. Több mint egy évtizeden keresztül cserépkályhával futottam, rendszeresen vágtam fát, tavasszal s nyaranta pedig kaszáltam, tapasztalatból tudom, mekkora erőfeszítéssel járó tevékenységek ezek. Ezért biztos vagyok benne, hogy még 70-80 évvel ezelőtt is a falusi emberek elsősorú többsége szinte egy életen át, az év nagy részében nagyságrendileg legalább akkora erőfeszítést végzett, mint amennyivel 32-33 kilométer legyaloglása jár. Napjainkban, főleg a városiak elsősorú többsége számára ennél jóval kisebb táv is borzasztóan hosszúnak tűnik, ám ez alapvetően életmódunk abnormálisan természetellenes voltát tükrözi, az emberi teljesítőképességről keveset mond. Budapesten, a Nyugati pályaudvar közvetlen közelében érdeklődtem pár évvel ezelőtt egy járókelőtől, melyik irányba induljak, hogy a Kelet felé jussak. *Gyalog? Úgy rettentő messze van* – hangzott a válasz, amihez olyan kételkedő arckifejezés társult, mintha azt mondtam volna, gyalogszerrel indulok Zalaszántóra. Számos ehhez hasonló élményem volt, idehaza éppúgy, mint külföldön, ami annak a bizonyítéka, hogy napjainkra teljesen általános a vélekedés, miszerint néhány kilométert gyalogolni szinte az abnormalitás határát súrolja.

2018 szeptemberét az Erdélyi-szigethegységben, a Vlegyásza közelében lévő Viság nevű falucskában töltöttem. Házigazdám, egy

60-as éveiben járó, erőteljes, jó kedélyű parasztember mesélte, hogy hosszú évekig egy nagyjából 10 kilométerre levő kőbányában dolgozott. Tömegközlekedés nem volt, naponta kétszer gyalog tette meg az utat, s még az otthoni mezőgazdasági munkát is elvégezte. Ott állt előttem az élő bizonyítéka annak, hogy egy átlagember hosszú távon lényegesen nagyobb terhelésre képes, mint ahogy azt napjaink puhány világában feltételezzük.

Rendszeresen és intenzíven utójára kiskamasz koromban sportoltam, magasugrásra jártam. Annak ellenére, hogy az edzőm kiemeltan tehetségesnek tartott, az edzések monotonitása miatti kedvetlenségem időnap előtt véget vetett atléta karrieremnek. Az útra kelésemet megelőző másfél évben minimum heti egy alkalommal eljártam uszodába. Nagy lelkesedéssel tettem ezt, azonban a vízimádat esetemben a legkisebb tehetséggel sem párosul, hosszú hónapokon át tartó edzés eredményeként is legfeljebb két medencehosszt tudtam egyvégtében teljesíteni. Ez többet mond az úszási technikámról, mint az állóképességemről, egy ízben ugyanis az edzőm megjegyezte, senki az uszodában nem végez olyan kardioedzést, mint én, minden izmom keményen dolgozik, nagyságrendekkel több energiát pazarlok a vízben, mint egy jó úszó.

Bár a sportolást nem vittem túlzásba, 52 évesen korosztályom átlagánál lényegesen jobb kondícióban voltam, megkockáztatom, hogy a negyvenesekénél is. Sem autóm, sem pedig gépjárművezetői jogosítványom nincs, s bár a tömegközlekedést igénybe vettem és taxival is közlekedtem, napi átlagban minimum 5 kilométert legyalogoltam, ráadásul, mivel a kolozsvári Fellegváron laktam, ez jelentős szintkülönbség leküzdését is feltételezte.

Egy próbának azért alávettem magam, indulás előtt néhány héttel beneveztem egy Kós Károly²⁶ emlékének szentelt, az Erdélyi Kárpát-Egyesület által szervezett teljesítménytúrára. Ennek során Kolozsvárról kellett elgyalogolni a körülbelül 40 kilométerre fekvő Sztánára. Ez önmagában nem lett volna óriási kihívás, csakhogy a távot időre kellett teljesíteni, a későn érkezők számára a szervezők nem biztosították a hazaszállítást. Ha az ember nem indult hajnalok hajnalán, s nem akart lemaradni az autóbusról, akkor szinte egyvégtében erőltetett menetben kellett haladnia. Mivel a túra feltételeit, jó szokásomhoz híven nem olvastam át alaposan, ennek előzetesen nem voltam tudatában. Sietni lényegesen rövidebb távon sem szeretek, nem hogy 40 kilométeren át, s röviddel Gyerőmonostor után,

Kolozsvártól kb. 30 kilométerre úgy döntöttem, elég volt a nyargalásból, hazastoppoltam. Másnap elégedetten nyugtáztam, hogy bár némi fáradtságot tapasztalok a tagjaimban, izomlázam nincs. Úgy tekintettem, hogy készen állok a nagy útra.

START KETTESBEN, NAGYENYEDRŐL

Itt ózom mindenféle fesztivizmustól, eszem ágában nem volt az indulásnak nagy feneket keríteni. Egyértelmű volt, hogy Kőrösihez hasonlóan Nagyenyedről vágjak neki az útnak, ahogyan az is, hogy nem akarok felhajtást. Zsolti komám Szatmárnémetiből érkezett Tekla lányával, hogy velem legyen induláskor, rajtuk kívül néhány újságíró-kolléga jött még el Enyedre. Egy kedves kolozsvári ismerős, Titus úr, akit informatikusi minőségében ismertem meg, szintén ott akart lenni a búcsúztatásomnál, ő fuvarozott el Enyedig. Természetesen Lor barátom, becsületes nevén Silye Lóránd, sem hiányozhatott, már csak azért sem, mivel együtt terveztük menni Nagyszebenig. Lor nagyon izgalomba jött, amikor megtudta, mire készülök, el szeretett volna kísérsni Iztambulig. Mivel a Babeş–Bolyai Tudományegyetem oktatójaként és geológus kutatóként sok a feladata és a kötelezettsége, ezért a közös útvonal előbb a Duna bal partjáiig, majd pedig a Vöröstoronyi-szorosig tartó szakaszra rövidült. Csupkelődve meg is jegyeztem, bárhogy alakulnak is a dolgai, arra mindenképp számítok, hogy a nagyenyedi kollégiumtól a város határát jelző tábláig elkísérjen.

Az indulás végül a tervezettnél ünnepélyesebben alakult. A kollégium előtt többen vártak, köztük az iskola igazgatónője; volt olyan, aki Budapestről jött el, csak azért, hogy átadjon egy székely zászlót. Beinvitáltak az iskola kápolnájába is, hogy bemutassanak az ott istentiszteletre összegyűlt híveknek. Nem érzékenyülök el egykönnyen, de ez a spontán ünnepség igazán szívhez szóló volt. Az újságíró-kollégák egy része elkísért bennünket a város szélén emelkedő Kakas-dombig, ahonnan Lorral kettesben folytattuk az utat. Nálam ő lényegesen edzettebb, nem csupán rendszeresen, hanem jól is úszik, s számomra teljesíthetetlen, 10 kilométernél hosszabb távokat fut le, ha módja van rá, hetente több alkalommal. Emiatt felajánlotta, hogy közös utunk során végig én diktálhatom a tempót, ő alkalmazkodik hozzám. Kíváncsi lettem volna arra, hogy hosszabb távon melyikünk bírja jobban a terhelést, ezt a kísérletet azonban nem tudtuk lefolytatni.

Az első lépések. A Nagyenyedi Bethlen Gábor Kollégium kapujában

Kőrösi novemberben kelt útra, én azonban nagyon tudatosan, szeptember 1-re időzítettem az indulást, ami a későbbi történések ismeretében nagyon ihletett döntésnek bizonyult. Az volt a szándékom, hogy elkerüljem a téli zimankót a Balkánon csakúgy, mint az esős időszakot Nyugat-Törökországban, illetve a kánikulát és a monszont Indiában. Bár a nyári kánikulán már túl voltunk, az első nap izzasztó volt. 30 Celsius-fok fölött volt a hőmérséklet árnyékban, mi azonban folyamatosan a tűző napon gyalogoltunk, kezdetben az útpadkán, később a műút mentén húzódó kukoricásokat szegélyező földúton. A hátizsák ólomsúlyként húzta a vállamat, pedig a sátramat nem is tettem bele, a kezemben cipeltem, hogy ezzel is tehermentesítsem a hátamat. Az első rövid pihenőt Tövisen tartottuk, egy szupermarket melletti árnyékos padon. Közel hét hónap múlva, mikor ismét hazaföldön voltam, Lor elárulta, elnézve, ahogy szenvedő arccal üldögélek a padon, nem volt biztos benne, hogy képes leszek végigcsinálni amire vállalkoztam. Én ellenben számoltam azzal, hogy a kezdeti időszak nehéz lesz, de feltételeztem, hogy a testem idővel hozzászokik a terheléshez. Az élet engem igazolt.

BÚCSÚ EGY BARÁTTÓL ÉS EGY SZEMÜVEGTŐL

Korábban, amikor beszélgetés közben szóba került az előttem álló út, többeknek kijelentettem, hogy szerintem a legnehezebb a második nap lesz. Nem kellett jóstehetség ehhez a prognózishoz, elég volt egy kis élettapasztalat meg józan ész. Az első napi, a megszokottnál több-azöröken nagyobb igénybevétel sokként hat a szervezetre. Egyetlen éjszaka alatt nem tud teljesen regenerálódni, ezért aztán a második nap kedvezőtlenebb helyzetből, alacsonyabb energiaszintről indul, mint az első. Így is volt, ráadásul a körülmények is ellenünk dolgoztak, ugyanis csak viszonylag messze, Szeben-Hegyalján találtunk szállást. Az, hogy a szabadban aludjunk, nem jött számításba, mivel Lor nem hozott sátrat. Az előző naphoz képest pozitívum volt, hogy nem a főt mentén gyalogoltunk, Szászsebest elkerülve, átlósan tartottunk Szerdahely felé, így legalább alig szívtukunk be kipufogógázt. Ha az első nap nehéz volt, akkor a második megérdemli a pokoli jelzőt, teljesen kifacsart állapotban érkeztem meg a szállásunkra, utolsó tartalékomat mozgósítva vonszoltam fel magam az emeleti szobáig. Nem volt ebben semmi meglepő, lévén, hogy míg Enyedtől Gyulaférvárig 31-32 kilométert gyalogoltunk, addig a második útszakasz 40 km körül lehetett. A telefonom lépésszámláló és távolságmérő alkalmazása 37,5 kilométert mutatott, ám nálam vagy 25 centivel alacsonyabb felhasználóra volt alapértelmezve, akinek a lépései lényegesen rövidebbek, mint az enyéim. Utam során több mint 4000 kilométert tettem meg, ám a második napi teljesítményt később meg nem közelítettem, igaz, nem is próbálkoztam vele.

Annak ellenére, hogy közel kétféle méterre nőtem, nem vagyok nagytelkű, az első napon pedig a szokásosnál is kevesebbet ettem. Második este aztán farkasétvágygal estem neki a bőséges hidegtálnak, másnap reggel mégis arra ébredtem, hogy szinte kóválygok az étvágytól. Több mint 24 órára volt szüksége a szervezetemnek ahhoz, hogy kalóriaigényét a megváltozott terheléshez igazítsa.

A Nagyszebenig tartó útszakaszt szinte könnyű sétának éreztem az előző két nap igénybevételéhez képest. A város határában, a reptérenél három helyi újságíró-kolléga várt. Begyalogoltunk a központba, a elváltunk, Lort szólította a kötelesség. Hálás voltam neki a három együtt töltött napért, a társaságában könnyebb volt nekivágnom az útnak. A szászok egykori büszke városában Lort egy barátja várta, hogy visszavigye Kolozsvárra. Futólag ismertük egymást, lenyűgözte az utazásom terve. Amikor a búcsúzásra került a sor, szemmel lát-